

LINGO

j ę z y k i n i e o b c e

REPETYTORIUM

NIEMIECKI

Czasy

**KLASÓWKA
MATURA
EGZAMIN**

- **Wszystko o czasach w języku niemieckim**
- **Czasowniki słabe, mocne, mieszane i o wielorakim znaczeniu**
- **Ćwiczenia z kluczem, zadania testowe**

Tomasz Sielecki

Repetytorium

NIEMIECKI **Czasy**

**Konsultacja językowa:
Marius Paul Karolczak**

Redaktor serii: **Marek Jannasz**

Redakcja: **Anna Laskowska**

Korekta: **Marek Kowalik**

Projekt okładki serii: **Marcin Rojek, 2arts.com**

Projekt makiety i opracowanie graficzne: **Studio 27, biuro@studio27.pl**

Zdjęcie na okładce: © **iStock.com/pp76**

LINGO
języki nieobce

© Copyright by Wydawnictwo Lingo sp.j., Warszawa 2014

www.jezyki nieobce.pl

ISBN: 978-83-7892-143-1

ISBN wydania elektronicznego: 978-83-7892-216-2

Skład i łamanie: **Klara Pereptyś-Pająk**

Spis treści

Wstęp Vorwort	5
1. Czasy w stronie czynnej	6
1. 1. Präsens	6
1. 2. Präteritum (Imperfekt)	14
1. 3. Perfekt	21
1. 4. Plusquamperfekt	30
1. 5. Futur I	36
1. 6. Futur II	42
1. 7. Test	48
2. Czasy w stronie biernej	52
2. 1. Passiv Präsens	52
2. 2. Passiv Präteritum (Passiv Imperfekt)	60
2. 3. Passiv Perfekt	67
2. 4. Passiv Plusquamperfekt	74
2. 5. Passiv Futur I	80
2. 6. Passiv Futur II	86
2. 7. Test	88
3. Czasy w trybie przypuszczającym	93
3. 1. Konditional I	93
3. 2. Konjunktiv Präteritum (Konjunktiv Imperfekt)	98
3. 3. Konjunktiv Plusquamperfekt	109
3. 4. Test	117
4. Czasy w mowie zależnej	122
4. 1. Konjunktiv Präsens	122
4. 2. Konjunktiv Perfekt	124
4. 3. Konjunktiv Futur I	126
4. 4. Mowa zależna (<i>die indirekte Rede</i>)	128
4. 5. Test	131
5. Rekcja czasownika (die Rektion des Verbs)	133
6. Egzamin końcowy	136
7. Klucz do ćwiczeń, testów i egzaminu	140
Tabela najważniejszych czasowników mocnych i mieszanych	151
Wybór ważniejszych czasowników o wielorakim znaczeniu	155

Wstęp Vorwort

Niniejsza publikacja powstała z myślą o wszystkich osobach, które z najróżniejszych względów potrzebują uporządkowania i poszerzenia wiadomości o czasach występujących w języku niemieckim.

Książka przeznaczona jest zarówno dla uczniów, jak i studentów oraz osób przygotowujących się do certyfikatu na poziomie B1 (aczkolwiek niektóre omawiane tematy umiejscawiane są na poziomie B2, a nawet C1).

Nasze repetytorium tworzą cztery – podzielone na mniejsze jednostki – rozdziały zasadnicze. Każdy z nich zawiera niezbędne informacje dotyczące danego tematu oraz adekwatną do niego ilość ćwiczeń. Następujący po podstawowej „czwórce” rozdział 5 jest swoistym dodatkiem, na który zdecydowano się z uwagi na częste nieporozumienia i trudności występujące w przyswajaniu omawianej w tymże odcinku problematyki. Rozdział 6 to swego rodzaju podsumowanie, czyli egzamin końcowy obejmujący niemal wszystkie poruszane wcześniej zagadnienia.

Książkę zamykają: klucz do wszystkich ćwiczeń i testów, standardowa w tego typu publikacjach tabela ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych oraz – co jest pewnym novum – wykaz często występujących czasowników o bardzo nieraz zróżnicowanym znaczeniu. Zadaniem tejże części jest przede wszystkim zasygnalizowanie problemu, w żaden sposób nie wyczerpuje ona bowiem poruszonego tematu.

Z nadzieją, że nasza publikacja ułatwi opanowanie i stosowanie czasów, jakie funkcjonują w języku niemieckim, życzymy sukcesów nauce!

Autor wraz z zespołem Lingo

1. Czasy w stronie czynnej

1. 1. Präsens

■ Tworzenie czasu Präsens

Czasownik w czasie **Präsens** (cz. teraźniejszy) odmienia się przez dodanie do tematu (rdzenia) czasownika odpowiednich końcówek osobowych (wyróżnione w poniższej odmianie).

<i>ich frag-e</i> (ja pytam...)	<i>wir frag-en</i>
<i>du frag-st</i>	<i>ihr frag-t</i>
<i>er, sie, es frag-t</i>	<i>sie, Sie frag-en</i>

Temat czasownika znajdujemy, odejmując końcówkę bezokolicznika – **en**.

kommen (przychodzić), **sagen** (powiedzieć, mówić), **fliegen** (lecieć, latać), gdzie tematami czasowników są: **komm-**, **sag-** oraz **flieg-**.

W przeciwieństwie do języka polskiego nie możemy również zapomnieć o właściwym zaimku osobowym – **ich** (ja), **du** (ty) itd.

<i>ich schwimme</i> (ja pływam...)	<i>wir schwimmen</i>
<i>du schwimmst</i>	<i>ihr schwimmt</i>
<i>er, sie, es schwimmt</i>	<i>sie, Sie schwimmen</i>

W czasownikach, których temat kończy się na **-t**, **-d** lub na trudne w wymowie grupy spółgłoskowe **-chn**, **-ffn**, **-tm**, np.: **arbeiten** (pracować), **baden** (kąpać), **rechnen** (liczyć), **öffnen** (otwierać), **atmen** (oddychać), w drugiej i trzeciej os. l. poj. oraz w drugiej os. l. mn. pojawia się głoska **e**.

<i>ich arbeite, atme</i>	<i>wir arbeiten, atmen</i>
<i>du arbeitest, atmest</i>	<i>ihr arbeitet, atmet</i>
<i>er, sie, es arbeitet, atmet</i>	<i>sie, Sie arbeiten, atmen</i>

Uwaga: w przypadku niektórych czasowników mocnych, np.: **halten** (trzymać, zatrzymać), **laden** (ładować) oraz ich złożzeń zasada ta nie jest przestrzegana. W drugiej i trzeciej os. l. poj. głoska **e** nie występuje.

W czasownikach, których temat kończy się na **-s**, **-ss**, **-ß**, **-z**, np.: **reisen** (podróżować), **küssen** (całować), **heißen** (nazywać się), **sitzen** (siedzieć), druga i trzecia os. l. poj. wyglądają tak samo.

<i>ich reise, sitze</i>	<i>wir reisen, sitzen</i>
<i>du reist, sitzt</i>	<i>ihr reist, sitzt</i>
<i>er, sie, es reist, sitzt</i>	<i>sie, Sie reisen, sitzen</i>

W czasownikach, których bezokolicznik kończy się na **-ln**, np.: **sammeln** (zbierać), **bügeln** (prasować), usuwa się w pierwszej os. l. poj. należące do tematu **e**.

<i>ich sammeln</i>	<i>wir sammeln</i>
<i>du sammelst</i>	<i>ihr sammelt</i>
<i>er, sie, es sammelt</i>	<i>sie, Sie sammeln</i>

Natomiast w czasownikach, których bezokolicznik kończy się na **-rn**, np.: **wandern** (wędrować), **ändern** (zmieniać), należące do tematu **e** najczęściej pozostaje.

<i>ich wandere</i>	<i>wir wandern</i>
<i>du wanderst</i>	<i>ihr wandert</i>
<i>er, sie, es wandert</i>	<i>sie, Sie wandern</i>

Pewna grupa czasowników odmienia się ze zmianą tematu. Zmiana ta następuje **tylko w drugiej i trzeciej osobie liczby pojedynczej** i polega na przejściu:

a w ä , np.: <i>ich fahre</i> (jadę...) <i>du fährst er, sie, es fährt</i>
e w i , np.: <i>ich gebe</i> (daję...) <i>du gibst er, sie, es gibt</i>
e w ie , np.: <i>ich sehe</i> (patrzę...) <i>du siehst er, sie, es sieht</i>

Najważniejsze czasowniki odmieniające się ze zmianą tematu można znaleźć na końcu książki w tabeli „Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”.

W przypadku czasowników rozdzielnie złożonych przedrostek występuje na samym końcu zdania.

<i>Ich räume mein Zimmer immer am Wochenende auf.</i> (Sprzątam mój pokój zawsze w weekend.)
<i>Sie gibt zu viel Geld aus.</i> (Ona wydaje za dużo pieniędzy.)

Odmiana czasowników posiłkowych *sein* (być), *haben* (mieć), *werden* (stać się, zostać kimś)

<i>ich bin, habe, werde</i>	<i>wir sind, haben, werden</i>
<i>du bist, hast, wirst</i>	<i>ihr seid, habt, werdet</i>
<i>er, sie, es ist, hat, wird</i>	<i>sie, Sie sind, haben, werden</i>

Odmiana czasowników modalnych

	<i>dürfen</i> (mieć pozwolenie)	<i>können</i> (móc, umieć)	<i>mögen</i> (lubić)	<i>müssen</i> (musieć)	<i>sollen</i> (mieć powinność)	<i>wollen</i> (chcieć)
<i>ich</i>	<i>darf</i>	<i>kann</i>	<i>mag</i>	<i>muss</i>	<i>soll</i>	<i>will</i>
<i>du</i>	<i>darfst</i>	<i>kannst</i>	<i>magst</i>	<i>musst</i>	<i>sollst</i>	<i>willst</i>
<i>er</i>						
<i>sie</i>	<i>darf</i>	<i>kann</i>	<i>mag</i>	<i>muss</i>	<i>soll</i>	<i>will</i>
<i>es</i>						

<i>wir</i>	<i>dürfen</i>	<i>können</i>	<i>mögen</i>	<i>müssen</i>	<i>sollen</i>	<i>wollen</i>
<i>ihr</i>	<i>dürft</i>	<i>könnt</i>	<i>mögt</i>	<i>müsst</i>	<i>sollt</i>	<i>wollt</i>
<i>sie</i>	<i>dürfen</i>	<i>können</i>	<i>mögen</i>	<i>müssen</i>	<i>sollen</i>	<i>wollen</i>
<i>Sie</i>						

Odmiana czasownika *wissen* (wiedzieć)

<i>ich weiß</i>	<i>wir wissen</i>
<i>du weißt</i>	<i>ihr wisst</i>
<i>er, sie, es weiß</i>	<i>sie, Sie wissen</i>

■ Zastosowanie

Przy pomocy czasu **Präsens** opisujemy:

- stan obecny, aktualny.

Karl schreibt einen Brief. (Karl pisze list.)

Katja ist krank. (Katja jest chora.)

- stany trwające dłużej, pewną ciągłość.

Rolf wohnt schon 5 Jahre in Münster. (Rolf mieszka już 5 lat w Münster.)

Ich arbeite seit zwei Monaten bei BMW. (Od 2 miesięcy pracuję w BMW.)

- przyszłość – w połączeniu z odpowiednimi okolicznikami czasu.

Übermorgen fahren wir nach Stuttgart. (Pojutrze pojedziemy do Stuttgartu.)

Nächstes Jahr fliegt Monika in die USA. (W przyszłym roku Monika leci do USA.)

- cykliczność wydarzeń (w połączeniu z odpowiednimi określeniami).

Wir treffen uns alle drei Tage. (Spotykamy się co trzy dni.)

Er spielt jede Woche Tennis. (On gra w tenisa w każdym tygodniu/co tydzień.)

Czas **Präsens** używany jest niekiedy w odniesieniu do wydarzeń przeszłych. Jest to zabieg stylistyczny, z którym spotykamy się jednakże niezbyt często, przede wszystkim w opowiadaniach, bajkach itp.

...und da sagt Rotkäppchen dem Wolf... (...i wtedy Czerwony Kapturek mówi do Wilka...)

Schneewittchen flüchtet durch den Wald und kommt zu einem Häuschen, in dem... (Królewna Śnieżka ucieka przez las i dochodzi do domku, w którym...)

■ Zapamiętaj!

W swoim podstawowym znaczeniu *Präsens* jest odpowiednikiem naszego czasu teraźniejszego. Niezależnie od tej funkcji może on też pełnić rolę czasu przyszłego, zastępując *Futur I* (por. rozdz. 1. 5.)

Ćwiczenia

1. Wpisz podany w nawiasie czasownik we właściwej osobie i liczbie.

1. Wir gern Tischtennis. (spielen)
2. Sonja jeden Tag. (trainieren)
3. Herr Schneider einen Artikel. (schreiben)
4. ihr etwas für mich? (kaufen)
5. Du zu wenig Wasser. (trinken)
6. Sie (l. mn.) uns morgen. (besuchen)
7. Sie immer noch in Hamburg? (wohnen)
8. Ich mehr Geld. (brauchen)
9. Karl und Monika heute ins Kino. (gehen)
10. Ihr wirklich gut. (kochen)
11. Ich meine Hausaufgaben. (machen)
12. Wann du nach Paris? (fliegen)
13. Dein Bruder zu viel Zeit in den Kneipen. (verbringen)
14. Ihr leider zu spät. (kommen)
15. Wir uns fast jeden Tag. (treffen)

2. Uzupełnij odpowiednio czasowniki w poniższych zdaniach.

1. Paul arbeit heute bis 19 Uhr.
2. Wart ihr hier schon lange?
3. Wie find du dieses Auto?
4. Das Kind zeichn schöne Bilder.
5. Es läutet. Öffn du die Tür?
6. Halt ihr es für möglich?
7. Wir lad Sie herzlich ein.
8. Du arbeit zu hart.
9. Der Patient atm tief und ruhig.
10. Je schneller du rechn, desto mehr Punkte bekommst du.

- 3.** Uzupełnij odpowiednio zdania podanymi niżej czasownikami. Pamiętaj o użyciu właściwej formy czasownika.

bügeln, heißen, kegeln, küssen, reisen, sammeln (x 2), setzen, sitzen, wandern.

1. Mein Opa alte Münzen.
2. Die Mutter das Kind in den Sessel.
3. Wie du?
4. Wir jeden Samstag.
5. Mein Bruder sein Hemd.
6. Entschuldigung, Sie auf meinem Platz.
7. Deine Schwester oft nach Südamerika.
8. du Briefmarken?
9. Karl Monika auf die Wange.
10. Ich gern im Gebirge.

- 4.** Wpisz podany w nawiasie czasownik we właściwej osobie i liczbie.

1. Jede Woche er ein Buch. (lesen)
2. du ihn oft? (treffen)
3. Frau Bergson ihr Auto immer gründlich. (waschen)
4. Ihr Englisch wirklich gut. (sprechen)
5. eure Mutter Englisch auch genauso gut? (sprechen)
6. Sigrid auf ihre Uhr. (sehen)
7. Um wie viel Uhr ihr morgen nach Stuttgart? (fahren)
8. Du zu wenig. (essen)
9. Dieser Zug in Mainz nicht. (halten)
10. Sein Bruder wirklich schnell. (laufen)
11. Wann du nach Nürnberg? (fahren)
12. ihr euch mit eurem Lehrer? (treffen)
13. Es hier kein Restaurant. (geben)
14. Das Auto ins Schleudern. (geraten)
15. du ihn ? (einladen)

- 5.** Wybierz właściwą możliwość.

1. Der Professor..... den Studenten einige Wörter
a. erklärt ————— b. räumt auf c. bereitet zu

2. Monika und Karl erst im April
- a. gehen auf b. kommen auf c. kommen zurück
3. ihr daran ?
- a. Nimmt teil b. Nehmt teil c. Nehmt auf
4. Wem das Auto hier ?
- a. hört auf b. gehört —— c. aufhört ——
5. Sie bitte alle Sätze sinngemäß !
- a. Ermahnen —— b. Machen auf c. Ergänzen ——
6. Er alle Fenster
- a. macht zu b. ergänzt —— c. macht mit
7. Wann diese Veranstaltung ?
- a. stattfindet —— b. findet statt c. findet ——
8. Ich mir noch eine Nachspeise
- a. bestelle —— b. bekomme —— c. bereite auf
9. Es zu regnen.
- a. hört auf b. hört zu c. zuhört ——
10. Claudia sich auf die Prüfung
- a. lernt —— b. bereit auf c. bereitet auf

6. Wpisz czasowniki *sein* lub *haben* we właściwej osobie i liczbie.

1. du morgen Zeit?
2. Meine Schwester 18 Jahre alt.
3. ihr müde?
4. Wir kein Auto mehr.
5. Unsere Nachbarn jetzt in Italien.
6. Der Chef leider zu wenig Geduld.
7. Wo du?
8. Sie Ärztin von Beruf.
9. Jürgen sehr reich.
10. Er ein schönes Haus und 3 Autos.

7. Odpowiedz pełnymi zdaniami na pytania, wykorzystując informacje i sugestie z nawiasów.

1. Wohin wollen die Kinder gehen? (in den Zoo)

.....

2. Kannst du Englisch sprechen? (Ja, ...)

.....

3. Wann musst du nach Hause fahren? (um 8 Uhr)

.....

4. Dürfen Kinder Alkohol trinken? (Nein,)

.....

5. Mögt ihr Reis? (Ja,)

.....

6. Wen soll ich anrufen? (Herrn Schneider)

.....

7. Könnt ihr schwimmen? (Nein,)

.....

8. Müssen wir auch samstags arbeiten? (Nein, man)

.....

9. Vielleicht wollen wir ins Theater gehen? (Nein, ich)

.....

10. Entschuldigung, darf ich hier rauchen? (Nein, Sie)

.....

8. Zbuduj zdania z rozsypanych wyrazów.

1. ich, gehen, morgen, wollen, ins Theater

.....

2. er, am Samstag, 6 Stunden, arbeiten, müssen

.....

3. Herr Schneider, nicht, Ski fahren, können

.....

4. mögen, Schokolade, du?

.....

5. leider, heute, nicht, können, ich, kommen

.....

6. müssen, wirklich, ihr, gehen, schon?

.....

7. dürfen, dort, parken, man?

.....

8. Katja, sich treffen, wollen, nicht, mit dir

.....

9. du, ihm, helfen, doch, sollen

.....

10. wollen, wissen, du, wirklich, es?

.....

9. Wpisz czasowniki *werden* lub *wissen* we właściwej osobie i liczbie.

1. Mein Bruder Vater.

2. Wir nicht, wann er kommt.

3. Es dunkel.

4. du vielleicht das Passwort?

5. Frau am Steuer, das teuer.

6. Alle, dass nach dem Winter der Frühling kommt.

7. Entschuldigung, Sie vielleicht, ob der Zug aus Frankfurt schon angekommen ist?

8. Dieses Bild immer wertvoller.

9. Andrea Lehrerin.

10. Das ich schon längst.

1. 2. Präteritum (Imperfekt)

■ Tworzenie czasu Präteritum (Imperfekt)

Czas *Präteritum* (cz. przeszły prosty) **czasowników słabych** (regularnych) tworzy się przez dodanie do tematu czasownika poniższych końcówek osobowych:

<i>ich</i> – <i>te</i>	<i>wir</i> – <i>ten</i>
<i>du</i> – <i>test</i>	<i>ihr</i> – <i>tet</i>
<i>er, sie, es</i> – <i>te</i>	<i>sie, Sie</i> – <i>ten</i>

	<i>fragen</i>	<i>stellen</i>	<i>legen</i>
<i>ich</i>	<i>fragte</i> (pytałem)	<i>stellte</i> (stawiałem)	<i>legte</i> (kładałem)
<i>du</i>	<i>fragtest</i>	<i>stelltest</i>	<i>legtest</i>
<i>er</i>			
<i>sie</i>	<i>fragte</i>	<i>stellte</i>	<i>legte</i>
<i>es</i>			
<i>wir</i>	<i>fragten</i>	<i>stellten</i>	<i>legten</i>
<i>ihr</i>	<i>fragtet</i>	<i>stelltet</i>	<i>legtet</i>
<i>sie</i>			
<i>Sie</i>	<i>fragten</i>	<i>stellten</i>	<i>legten</i>

W czasownikach, których temat kończy się na **-t, -d, -chn, -ffn, -tm**, między tematem a końcówką osobową umieszcza się **-e**.

	<i>warten</i>	<i>atmen</i>	<i>zeichnen</i>
<i>ich</i>	<i>wartete</i> (czekałem...)	<i>atmete</i> (oddychałem)	<i>zeichnete</i> (rysowałem)
<i>du</i>	<i>wartetest</i>	<i>atmetest</i>	<i>zeichnetest</i>
<i>er</i>			
<i>sie</i>	<i>wartete</i>	<i>atmete</i>	<i>zeichnete</i>
<i>es</i>			
<i>wir</i>	<i>warteten</i>	<i>atmeten</i>	<i>zeichneten</i>
<i>ihr</i>	<i>wartetet</i>	<i>atmetet</i>	<i>zeichnetet</i>
<i>sie</i>			
<i>Sie</i>	<i>warteten</i>	<i>atmeten</i>	<i>zeichneten</i>

Czas *Präteritum* **czasowników mocnych** (nieregularnych) tworzymy wg innej zasady. Formy te są nieregularne i należy je zapamiętać (por. tabela „Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”).

Odmiana czasowników mocnych w czasie *Präteritum*:

ich – -- (brak końcówki)	wir – en
du – st	ihr – t
er, sie, es – -- (brak końcówki)	sie, Sie – en

fahren – fuhr (forma <i>Präteritum</i>)	geben – gab (forma <i>Präteritum</i>)	bleiben – blieb (forma <i>Präteritum</i>)
ich fuhr (jechałem)	gab (dawałem)	blieb (zostawałem)
du fuhrst	gabst	bliebst
er		
sie fuhr	gab	blieb
es		
wir fuhr en	gaben	blieben
ihr fuhr t	gabt	bliebt
sie		
Sie fuhr en	gaben	blieben

Jeżeli forma *Präteritum* czasowników mocnych kończy się na – **ß** lub – **s**, w drugiej os. l. poj. przed końcówką osobową pojawia się – **e**. Jeśli zaś forma *Präteritum* kończy się na – **d** lub – **t**, głoskę – **e** umieszcza się przed końcówką osobową w drugiej os. l. mn.

essen – aß (forma <i>Präteritum</i>)	halten – hielt (forma <i>Präteritum</i>)
ich aß (jadłem)	hielt (trzymałem)
du aßest	hieltst
er	
sie aß	hielt
es	
wir aßen	hielten
ihr aßt	hieltet
sie	
Sie aßen	hielten

W przypadku czasowników rozdzielnie złożonych obowiązuje ta sama zasada co w czasie *Präsens*, tzn. przedrostek występuje na samym końcu zdania. Reguła ta dotyczy wszystkich grup czasowników – słabych, mocnych i mieszanych.

Ich räumte mein Zimmer immer am Wochenende auf. (Sprzątałem mój pokój zawsze w weekend.)

Sie gab zu viel Geld aus. (Ona wydawała za dużo pieniędzy.)

Er brachte immer eine Schokolade mit. (Zawsze przynosił z sobą czekoladę.)

Czas *Präteritum* najważniejszych **czasowników mieszanych**:

	bringen	denken	kennen	nennen	wissen
ich	brachte (przyniosłem)	dachte (myślałem)	kannte (znałem)	nannte (nazwałem)	wusste (wiedziałem)
du	brachtest	dachtest	kanntest	nanntest	wusstest
er					
sie	brachte	dachte	kannte	nannte	wusste
es					
wir	brachten	dachten	kannten	nannten	wussten
ihr	brachtet	dachtet	kanntet	nanntet	wusstet
sie					
Sie	brachten	dachten	kannten	nannten	wussten

Czas *Präteritum* czasowników posiłkowych **sein** (być), **haben** (mieć), **werden** (stać się, zostać kimś):

ich	war, hatte, wurde	wir	waren, hatten, wurden
du	warst, hattest, wurdest	ihr	wart, hattet, wurdet
er, sie, es	war, hatte, wurde	sie, Sie	waren, hatten, wurden

Czas *Präteritum* **czasowników modalnych**:

	dürfen (mieć pozwolenie)	können (móc, umieć)	mögen (lubić)	müssen (musieć)	sollen (mieć powinność)	wollen (chcieć)
ich	durfte	konnte	mochte	musste	sollte	wollte
du	durftest	konntest	mochtest	musstest	solltest	wolltest
er						
sie	durfte	konnte	mochte	musste	sollte	wollte
es						
wir	durften	konnten	mochten	mussten	sollten	wollten
ihr	durftet	konntet	mochtet	musstet	solltet	wolltet
sie						
Sie	durften	konnten	mochten	mussten	sollten	wollten

■ Zastosowanie

Czas *Präteritum* używany jest:

- w relacjach, sprawozdaniach, opowiadaniach etc. opisujących zdarzenia z przeszłości. Wobec powyższego z czasem tym spotykamy się przede wszystkim w prasie, radiu, telewizji, jak również w literaturze.

Der Ministerpräsident eröffnete gestern den neu gebauten Stadtbahnhof. Kurz danach **verließ** er unsere Stadt und **begab** sich mit einem offiziellen **Besuch in die USA**. (Premier otworzył wczoraj nowo zbudowany dworzec miejski. Krótco potem opuścił nasze miasto i udał się z oficjalną wizytą do USA.)

Es lebte einmal ein großer König. Eines Tages hörte er von einem mächtigen **Zauberer...** (Pewnego razu żył sobie wielki król. Któregoś dnia usłyszał on o potężnym czarodzieju...)

- w języku potocznym w odniesieniu do czasowników modalnych oraz **haben** i **sein**.

Wir konnten nicht kommen, wir hatten Besuch. (Nie mogliśmy przyjść, mieliśmy gości.)

Sie waren gestern Abend im Kino. (Wczoraj wieczorem oni byli w kinie.)

- w odniesieniu do niektórych czasowników występujących często w konstrukcjach bezokolicznikowych z **zu**. Do grupy tej należą m.in. *drohen* (grozić, zagrażać), *pflügen* (mieć w zwyczaju, lubić), *scheinen* (wydawać się).

Die Terroristen drohten, alle Geiseln zu töten. (Terrorysty grozili zabiciem wszystkich zakładników.)

Der Kaiser pflegte nach dem Mittagessen ein Nickerchen zu machen. (Cesarz zwykł był drzemać po obiedzie.)

■ Zapamiętaj!

Präteritum – nazywany niekiedy skrótowo „czasem relacji” (dla odróżnienia od czasu *Perfekt* zwanego „czasem konwersacji” – por. rozdz. 1. 3.) – służy do opisywania ukończonych lub nieukończonych wydarzeń przeszłych. Stąd też sporą nieścisłością jest przedstawianie tego czasu jako „przeszłego niedokonanego”.

Ćwiczenia

- 1.** Wpisz podany w nawiasie czasownik we właściwej osobie i liczbie czasu *Präteritum*.

1. Er das Buch auf den Tisch. (legen)
2. Man Ordnung sehr schnell. (machen)
3. Sein Hund immer sehr laut. (bellen)
4. An der See wir gerne große Sandburgen. (bauen)
5. Ihre Schwester Landschaften am liebsten. (malen)
6. ihr jeden Tag? (wandern)

7. du lange? (warten)
8. Der Läufer tief und langsam. (atmen)
9. Herr und Frau Kaufmann gestern Besuch. (haben)
10. Unser Lehrer oft schwierige Fragen. (stellen)
11. Sein ganzes Leben lang er Briefmarken. (sammeln)
12. In Manufakturen man hart und lange. (arbeiten)
13. Nur wenige gut. (verdienen)
14. Am Wochenende Ilona immer ihre ganze Wohnung
..... (aufräumen)
15. Wir keine Hilfe mehr. (brauchen)

2. Przeporządkuj formę *Präteritum* odpowiedniemu bezokolicznikowi. Nie korzystaj – o ile to możliwe – z tabeli „Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”.

1. schwamm	bieten
2. fror	sitzen
3. biss	wachsen
4. saß	stoßen
5. wuchs	lassen
6. stieß	gießen
7. tat	frieren
8. schnitt	beißen
9. bot	bitten
10. log	tun
11. bat	lügen
12. litt	schwimmen
13. ließ	braten
14. goss	schneiden
15. briet	leiden

3. Wpisz podany w nawiasie czasownik we właściwej osobie i liczbie czasu *Präteritum*. W razie potrzeby skorzystaj z tabeli „Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”.

1. Sie (1. poj.) unseren Kindern ein kleines Geschenk mit.
(bringen)
2. Er sich schnell. (waschen)
3. Wie lange du von Frankfurt nach Berlin? (fahren)
4. Das ich nicht. (wissen)

5. Katja Briefe nicht besonders gern. (schreiben)
6. Diese Mannschaft immer in der ersten Pokalrunde. (verlieren)
7. Wir zumindest eine Woche bei unseren Eltern. (bleiben)
8. du schon beim Arzt? (sein)
9. ihr vielleicht Herrn Berg? (kennen)
10. Sie (1. mn.) Englisch wie gebürtige Engländer. (sprechen)
11. Monika sich mit ihm nicht besonders gern. (treffen)
12. Zuerst wir Kaffee, dann wir
..... (trinken, fernsehen)
13. Er uns nie (einladen)
14. Die Konzerte immer Ende Juli (stattfinden)
15. Was ihr davon? (halten)

4. Przekształć poniższe zdania napisane w czasie *Präteritum* na zdania w czasie *Präsens*.

1. Herr Kühn schlief immer sehr lange.

.....

2. Er stand zu spät auf.

.....

3. Dann aß er das Frühstück.

.....

4. Am Vormittag ging er immer in den Park.

.....

5. Im Park traf er sich mit seinen Bekannten.

.....

6. Immer wenn das Wetter gut war, spielten sie Schach.

.....

7. Am Nachmittag besuchte er seine ältere Schwester.

.....

8. Am Abend kamen oft seine Freunde zu ihm.

.....

4. Die Angestellten nicht, wie groß die Verspätung tatsächlich
 a. wusste wart b. wussten war c. wussten mochtet
5. Ich ihn nicht leiden.
 a. konnte b. brauchte c. kannte
6. Die Kinder unbedingt in den Zoo, aber es sehr stark und wir darauf verzichten.
 a. mochten regnete b. wolltet regnete c. wollten regnete
 konnten durften mussten
7. Wir nur noch wenige Stunden, um endlich die Lösung zu finden.
 a. wussten b. brauchten c. brachten
8. Wir uns gegenseitig nicht beleidigen.
 a. sollten b. brauchten c. wussten
9. Sie dir helfen.
 a. wollt b. wollte c. wolltet
10. er wirklich so früh rauchen?
 a. Durfte b. Sollte c. Musstet

1. 3. Perfekt

■ Tworzenie czasu Perfekt

Czas *Perfekt* (czas przeszły złożony) tworzymy przy pomocy czasowników posiłkowych **haben** lub **sein** oraz formy **Partizip Perfekt** (imiestwów czasu przeszłego) danego czasownika. W zdaniu *Partizip Perfekt* występuje na samym końcu.

Ich habe gestern lange gearbeitet. (Wczoraj długo pracowałem.)

Er ist ins Gebirge gefahren. (On pojechał w góry.)

Gestern sind sie in die USA geflogen. (Wczoraj polecili do USA.)

Herr Hoffmann hat uns im September besucht. (Pan Hoffmann odwiedził nas we wrześniu.)

Meine Eltern haben mir sehr geholfen. (Moi rodzice bardzo mi pomogli.)

- Czasownika posiłkowego **sein** używamy w odniesieniu do czasowników oznaczających **ruch w pewnym kierunku**, np.: *gehen* (iść), *fahren* (jechać), *fliegen* (lecieć), *kommen* (przyjść) itd. oraz **zmianę stanu**, np.: *einschlafen* (zasnąć), *aufwachen* (obudzić się), *schmelzen* (topnieć, roztopiać się). Istnieje też kilka **wyjątków** wymagających użycia w czasie *Perfekt* czasownika posiłkowego **sein**, np.: *sein* (być), *bleiben* (zostać), *werden* (stać się) i in.

Um 6 Uhr sind wir endlich nach Hause gegangen. (O godzinie 6 poszliśmy wreszcie do domu.)

Das Kind ist schnell eingeschlafen. (Dziecko prędko zasnęło.)

Wie lange seid ihr in Hamburg geblieben? (Jak długo zostaliście w Hamburgu?)

- Czasownika posiłkowego **haben** używamy w pozostałych (niewymienionych wyżej) przypadkach, czyli znacznie częściej.

Was habt ihr gestern gemacht? (Co wczoraj porabialiście?)

Ich habe 3 Stunden Karten gespielt. (3 godziny grałem w karty.)

Claudia hat sich mit ihrem Freund getroffen. (Claudia spotkała się ze swoim chłopakiem.)

Uwaga: Niektóre czasowniki mogą tworzyć czas *Perfekt* zarówno z **sein**, jak i **haben**. Zależy to od znaczenia, w jakim zostały użyte.

Porównaj:

Sie sind schon zum Flughafen gefahren. (Oni pojechali już na lotnisko.)

Der Nachbar hat sie zum Flughafen gefahren. (Sąsiad zawiózł ich na lotnisko.)

Das Wasser ist schnell gefroren. (Woda szybko zamrzęła.)

Gestern habe ich gefroren. (Zmarzłem wczoraj.)

Formę **Partizip Perfekt** czasowników słabych (regularnych) tworzymy przez dodanie do tematu czasownika przedrostka **ge-** i końcówki **-t** (uwaga: znajdowanie tematu czasownika – patrz rozdz. 1. 1.).

fragen – gefragt

machen – gemacht,

stellen – gestellt

legen – gelegt,

putzen – geputzt itd.

Jeśli temat czasownika kończy się na **-t**, **-d**, **-chn**, **-ffn**, **-tm**, to między nim a końcówką **-t** umieszcza się **-e**.

arbeiten – gearbeitet

atmen – geatmet,

zeichnen – gezeichnet

öffnen – geöffnet itd.

Formy **Partizip Perfekt czasowników mocnych** (nieregularnych) oraz **mieszanych** należy zapamiętać (por. tabela „Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”). *Partizip Perfekt* czasowników mocnych otrzymuje zawsze końcówkę **-en** (wyjątek: *tun* – **getan**).

fahren – *gefahren* *bleiben* – *geblieben*
finden – *gefunden* *sprechen* – *gesprochen*
nehmen – *genommen* itd.

Partizip Perfekt czasowników mieszanych otrzymuje końcówkę **-t**.

bringen – *gebracht* *denken* – *gedacht*
kennen – *gekant* itd.

W czasownikach mocnych i mieszanych (podobnie jak w przypadku czasowników słabych) rolę przedrostka pełni **ge-**.

kommen – *gekommen* *treffen* – *getroffen*
bitten – *gebeten* *wissen* – *gewusst* itd.

Nie otrzymują przedrostka **ge-** czasowniki słabe, mocne i mieszane rozpoczynające się od: **be-**, **emp-**, **ent-**, **er-**, **ge-**, **miss-**, **ver-**, **zer-** oraz kończące się na **-ieren**. Również *Partizip Perfekt* czasowników nierozdzielnie złożonych i rozpoczynających się od: **durch-**, **über-**, **um-**, **unter-**, **wider-**, **wieder-** pozbawiony jest przedrostka **ge-**.

bekommen – *bekommen* *bestellen* – *bestellt*
erzählen – *erzählt* *gehören* – *gehört*
verstehen – *verstanden* *zerbrechen* – *zerbrochen*
durchdenken – *durchdacht* *wiederholen* – *wiederholt*
empfinden – *empfunden* *misslingen* – *misslungen*
fotografieren – *fotografiert* itd.

W czasownikach **rozdzielnie złożonych** (słabych, mocnych i mieszanych) **ge-** umieszcza się między przedrostkiem właściwym a czasownikiem.

anrufen – *angerufen* *mitbringen* – *mitgebracht* *zumachen* – *zugemacht* itd.

Czasowniki modalne tworzą czas *Perfekt* regularnie, jeśli występują w zdaniu samodzielnie. Jeśli zaś towarzyszy im w zdaniu drugi czasownik, przyjmują one wówczas postać bezokolicznika. W ten sam sposób zachowują się również *lassen* (kazać, pozwolić, zostawić), *hören* (słuchać, słyszeć) i *sehen* (patrzeć, widzieć).

Ich habe gemusst. (Musiałem.)
Das hat er nicht gewollt. (On tego nie chciał.)
Wir haben das Fenster offen gelassen. (Zostawiliśmy otwarte okno.)

Ale:

Du hast nicht kommen müssen. (Nie musiałeś przychodzić.)
Er hat den Chef sprechen wollen. (On chciał mówić z szefem.)

Monika hat ihre Handtasche im Geschäft liegen lassen. (Monika zostawiła swoją torebkę /leżącą/ w sklepie.)

Uwaga: czasowniki modalne występują w czasie *Perfekt* stosunkowo rzadko – patrz „Zastosowanie” w rozdz. 1. 2.

■ Zastosowanie

Czas **Perfekt** jest używany:

- w rozmowach, dyskusjach, dialogach etc. dotyczących sytuacji i zdarzeń z przeszłości.
 - **Gestern hat uns Herr Kramer besucht. Wie immer hat er Geschenke für unsere Kinder mitgebracht. Wir haben bis in die späte Nacht hinein gegessen und miteinander gesprochen.** (Wczoraj odwiedził nas pan Kramer. Jak zawsze przyniósł prezenty dla naszych dzieci. Siedzieliśmy do późnej nocy i rozmawialiśmy.)
 - **Und wann ist er nach Hause gegangen?** (A kiedy on poszedł do domu?)
 - **Erst gegen zwei Uhr.** (Dopiero około drugiej.)

- w odniesieniu do zakończonej niedawno czynności przeszłej, której skutek lub znaczenie sięga w teraźniejszość.
 - Wir alle sehen, dass sie schlecht geschlafen hat.** (Wszyscy widzimy, że ona źle spała.)
 - Gestern habe ich eine schwierige Klassenarbeit in Mathe geschrieben.** Ich warte nun gespannt auf die Note. (Wczoraj pisałem trudną klasówkę z matematyki. Z niepokojem czekam teraz na ocenę.)

- niejednokrotnie w odniesieniu do czynności przyszłej dokonanej (por. też rozdz. 1. 6.).
 - In einigen Jahren ist diese Gattung ausgestorben.** (Za parę lat ten gatunek przestanie istnieć.)
 - Wenn ich das alles gemacht habe, muss ich noch meiner Frau in der Küche helfen.** (Jak już to wszystko zrobię, muszę jeszcze pomóc żonie w kuchni.)

■ Zapamiętaj!

Spośród trzech funkcjonujących w języku niemieckim czasów przeszłych *Perfekt* – jako „czas konwersacji” – jest stosowany najpowszechniej. Służy on do wyrażania i opisywania szeroko rozumianej przeszłości, dlatego też nie należy go utożsamiać z tzw. czasem przeszłym dokonanym.

Ćwiczenia

1. Utwórz formy *Partizip Perfekt* poniższych czasowników.

1. danken
2. diskutieren
3. kosten
4. regnen
5. einkaufen
6. erreichen
7. wiederholen
8. üben
9. lernen
10. bestellen
11. aufräumen
12. gehören
13. bügeln
14. ausbilden
15. atmen

2. Przy każdej formie *Partizip Perfekt* wpisz odpowiedni bezokolicznik. Nie korzystaj – o ile to możliwe – z tabeli „Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”.

1. gestanden
2. getroffen
3. geschmolzen
4. geboten
5. gebeten
6. genossen
7. geschienen
8. gegriffen
9. gelitten
10. vergessen
11. gestrichen
12. gezogen
13. bekommen
14. gefallen
15. gewesen

3. Przekształć poniższe zdania napisane w czasie *Präsens* na zdania w czasie *Perfekt*.
Zwróć uwagę na odpowiedni czasownik posiłkowy.

1. Er legt die Zeitung auf den Tisch.

.....

2. Katja besucht uns am Samstag.

.....

3. Im Sommer reisen wir durch Europa.

.....

4. Der Student macht alle Fenster zu.

.....

5. Ich fotografiere alle Baudenkmäler.

.....

6. Sie stellen ihren neuen Schrank an die Wand im Wohnzimmer.

.....

7. Unser Opa sammelt Briefmarken aus aller Welt.

.....

8. Sie wandern immer gern.

.....

9. Die Kinder spielen Tischtennis.

.....

10. Besichtigt ihr das ganze Museum?

.....

4. Przekształć poniższe zdania napisane w czasie *Präsens* na zdania w czasie *Perfekt*.
Zwróć uwagę na odpowiedni czasownik posiłkowy. W razie potrzeby skorzystaj z tabeli
„Wykaz ważniejszych czasowników mocnych i mieszanych”.

1. Du isst doch zu viel.

.....

2. Der Briefträger bringt heute die nächsten Rechnungen.

.....

3. Am Samstag fliegen wir nach Madrid.

.....

4. Siehst du ihn oft?

.....

5. Sie bleiben in Salzburg nur 2 Tage.

.....

6. Darüber spricht er nie.

.....

7. Kennt ihr sie wirklich so gut?

.....

8. Der Zug hält in Mainz.

.....

9. Wann fängt der Film an?

.....

10. Herr Braun ruft seinen Kunden an.

.....

5. Z rozsypanych wyrazów zbuduj zdania w czasie *Perfekt*. Zwróć uwagę na użycie odpowiedniego czasownika posiłkowego oraz poprawność innych form gramatycznych (końcówki, rodzajniki etc.).

1. kaufen, die Eltern, ihr Kind, ein Geschenk

.....

2. mein Regenschirm, mitnehmen, ich

.....

3. sich verabschieden, die Gäste, von euch, wann?

.....

4. sehr lange, miteinander, die Brüder, gestern, sich unterhalten

.....

5. so intensiv, denken, du, woran?

.....

6. der Opa, hängen, die Wand, das Bild, an

.....

7. der Zug, Katja, in, schon, einsteigen

.....

8. alle, empfangen, sehr herzlich, uns

.....

9. beginnen, wann, die Theateraufführung?

.....

10. an, ich, der Tisch, sitzen, zu lange

.....

6. Odpowiedz na pytania zgodnie z przykładem.

Wann machst du deine Hausaufgaben?

Ich habe meine Hausaufgaben schon gemacht.

1. Wann bereitest du dich auf das Examen vor?

.....

2. Wann schreibst du den Aufsatz?

.....

3. Wann liest du dieses interessante Buch?

.....

4. Wann besorgst du das Visum?

.....

5. Wann zieht Monika nach Münster um?

.....

6. Wann kommt Karl zurück?

.....

7. Wann verkaufen sie ihre alte Wohnung?

.....

8. Wann lässt du dein Auto reparieren?

.....

9. Wann lässt du den Hund impfen?

.....

10. Wann hörst du mit dem Rauchen auf?

.....

7. Przekształć zdania napisane w czasie *Präteritum* na zdania w czasie *Perfekt* i odwrotnie.

1. Gestern ging er zum Arzt.

.....

2. Früher habe ich ihn nicht gesehen.

.....

3. Martin zog schnell seinen besten Anzug an.

.....

4. Das haben wir nicht machen können.

.....

5. Die Kinder zeichneten schöne Bilder.

.....

6. Die Studenten haben die Aufgabe nicht gelöst.

.....

7. Das Handy fiel auf den Boden.

.....

8. Der Kalender hat an der Wand gehangen.
.....

9. Die beiden verloren ihr ganzes Vermögen.
.....

10. Die Regierung hat sich endlich dafür entschieden.
.....

1. 4. Plusquamperfekt

■ Tworzenie czasu Plusquamperfekt

Czas *Plusquamperfekt* (czas zaprzeszły) tworzy się przy pomocy czasowników posiłkowych **haben** lub **sein** użytych w czasie **Präteritum**¹ oraz formy **Partizip Perfekt** (budowa *Partizip Perfekt* – por. rozdz. 1. 3.) danego czasownika. Czasowników posiłkowych używa się na tych samych zasadach co w czasie *Perfekt* – patrz rozdz. 1. 3.

Er hatte am Samstag lange geschlafen. (On spał w sobotę długo.)

Herr und Frau Braun hatten uns am Wochenende besucht. (Pan i pani Braun odwiedzili nas w weekend.)

Claudia war nach Paris geflogen. (Claudia poleciała do Paryża.)

Wir waren am Samstag in den Park gegangen. (Poszliśmy w sobotę do parku.)

Uwaga: Podobnie jak to miało miejsce w czasie *Perfekt*, **czasowniki modalne** tworzą *Plusquamperfekt* regularnie, jeśli występują w zdaniu samodzielnie. Jeśli zaś towarzyszy im w zdaniu drugi czasownik, przyjmują one wówczas postać bezokolicznika. Zasada ta dotyczy również czasowników *lassen* (kazać, pozwolić, zostawić), *hören* (słuchać, słyszeć) i *sehen* (patrzeć, widzieć).

Er hatte gemusst. (On musiał.)

Das hatten wir nicht gewollt. (Nie chcieliśmy tego.)

Ich hatte das Fenster offen gelassen. (Zostawiłem otwarte okno.)

Ale:

Du hattest nicht kommen müssen. (Nie musiałeś przychodzić.)

Wir hatten den Chef sprechen wollen. (Chcieliśmy mówić z szefem.)

Karl hatte seine Brieftasche im Geschäft liegen lassen. (Karl zostawił swój portfel /leżący/ w sklepie.)

¹ Odmiana czasowników *haben* i *sein* w czasie *Präteritum* – patrz rozdz. 1. 2.

■ Zastosowanie

Czas *Plusquamperfekt* jest stosowany:

- w przypadku nierównoczesności zdarzeń z przeszłości. Przy pomocy *Plusquamperfekt* opisywane jest wydarzenie dawniejsze, późniejsze zaś przy pomocy *Präteritum* (czasami w tej roli może również wystąpić *Perfekt*). Z taką konfiguracją czasów możemy się spotkać m.in. w zdaniach czasowych ze spójnikiem *nachdem* (po tym jak) i – choć znacznie rzadziej – w zdaniach wprowadzanych przez spójniki *als* (gdy), *bevor* (zanim), *seitdem* (od czasu gdy). Również w innych wypowiedziach może wystąpić opisywane przed chwilą zestawienie czasów.

Nachdem Herr Schwarz nach Hause gekommen war, aß er zu Abend. (Po przyjeździe do domu pan Schwarz zjadł kolację.)

Der Bürgermeister begann seine Rede, nachdem alle eingeladenen Gäste Platz genommen hatten. (Burmistrz rozpoczął swoje przemówienie po tym, jak wszyscy zaproszeni goście zajęli swoje miejsca.)

Als die Kinder ihre Hausaufgaben gemacht hatten, gingen sie ins Kino. (Gdy dzieci odrobiły swoje prace domowe, poszły do kina.)

Bevor ich die Wohnung verließ, hatte ich das Licht ausgeschaltet. (Zanim wyszedłem z mieszkania, zgasilem światło.)

Seitdem Georg nach Brasilien geflogen war, schrieb er keinen Brief mehr. (Od czasu gdy Georg poleciał do Brazylii, nie napisał już żadnego listu.)

Claudia konnte nicht nach Italien fliegen. In den letzten Monaten hatte sie zu wenig Geld verdient. (Claudia nie mogła polecieć do Włoch. W ostatnich miesiącach zarobiła zbyt mało pieniędzy.)

- dla wyrażenia formy przeszłej trybu przypuszczającego. Zagadnienie to jest omówione dokładniej w rozdziale 3. 3. Tu podajemy tylko kilka przykładów.

Wenn wir im letzten Sommer Urlaub bekommen hätten, wären wir sicherlich nach Spanien gefahren. (Gdybyśmy w ostatnie lato dostali urlop, pojechalibyśmy z pewnością do Hiszpanii.)

Karl hätte uns gestern mitgenommen, wenn sein Auto nicht kaputt gewesen wäre. (Karl zabrałby nas wczoraj ze sobą, gdyby jego samochód nie był zepsuty.)

Wenn er doch früher gekommen wäre! (Gdybyż on przyszedł wcześniej!)

■ Zapamiętaj!

Plusquamperfekt nie jest czasem występującym samodzielnie. Pojawia się właściwie tylko wówczas, gdy zachodzi potrzeba uwypuklenia nierównoczesności wydarzeń przeszłych. W związku z powyższym i wobec faktu, że *Plusquamperfekt* używany jest przede wszystkim w języku pisanym, zetkniemy się z nim znacznie rzadziej niż z dwoma omówionymi w poprzednich rozdziałach czasami przeszłymi. Pamiętać jednak należy, że reguły te nie dotyczą trybu przypuszczającego.

Ćwiczenia

1. Napisz poniższe zdania w czasie *Plusquamperfekt*.

1. Wir malen die ganze Wohnung.

.....

2. Der Hund liegt unter dem Tisch.

.....

3. Der Wächter beobachtet den Fremden.

.....

4. Trinkt ihr kalten Tee?

.....

5. Das Auto fährt zu schnell.

.....

6. Sie brauchen mehr Zeit.

.....

7. Sie setzt das Kind auf den Stuhl.

.....

8. Das Kind schläft langsam ein.

.....

9. Verkaufst du dein Auto?

.....

10. Das weiß ich nicht.

.....

11. Sie sollen das tun.

.....

12. Wir haben zu wenig Zeit.

.....

13. Seid ihr fertig?

.....

14. Er kann dir helfen.

.....

15. Müsst ihr auch am Samstag arbeiten?

.....

2. Dokończ zdania zgodnie z przykładem.

Heute nahm ich meinen Regenschirm mit. Gestern

Gestern hatte ich meinen Regenschirm nicht mitgenommen.

1. Heute aß ich das Frühstück. Gestern

.....

2. Heute fuhr er vorschriftsmäßig. Gestern

.....

3. Heute schliefen wir gut. Gestern

.....

4. Heute kam der Chef pünktlich. Gestern

.....

5. Heute verhielt er sich mir gegenüber anständig. Gestern

.....

6. Heute arbeiteten wir kurz. Gestern

.....

7. Heute sahen sie lange fern. Gestern

.....

8. Heute machte Martin alle Hausaufgaben. Gestern

.....

9. Heute schneite es nicht. Gestern

.....

10. Heute wollte unser Professor nicht diskutieren. Gestern

.....

3. Uzupełnij zdania zgodnie z przykładem.

Nachdem Rolf (das Frühstück, essen), fuhr er zur Arbeit.
Nachdem Rolf das Frühstück gegessen hatte, fuhr er zur Arbeit.

1. Nachdem (der Film, beginnen),
wurde es im Saal dunkel und still.

2. Nachdem der Ministerpräsident
(Paris, verlassen), begab er sich nach London.

3. Nachdem (das Flugzeug, notlanden),
evakuierte man alle Fluggäste.

4. Nachdem (der Krieg, ausbrechen),
zogen Tausende in Nachbarländer.

5. Nachdem der Kommunismus (im
Jahre 1989, fallen), waren zunächst alle glücklich und hoffnungsvoll.

6. Nachdem Martin (sein Studium,
abschließen), begann er nach einer Stelle zu suchen.

7. Nachdem wir (in München, ankomen),
besuchten wir unsere Freunde.

8. Nachdem Horst (der Führerschein,
machen), kaufte er sich einen BMW.

9. Nachdem (die Sonne, untergehen),
wurde es kalt und feucht.

10. Nachdem der Junge (alle Aufgaben,
lösen), ging er Fußball spielen.

4. Wybierz właściwą możliwość.

1. Ich auf der Geburtstagsparty von Monika.
Sie mich noch im vorigen Monat eingeladen.
a. bin, hatte b. bin, habe c. war, hatte

5. Przekształć podkreślone części zdań zgodnie z przykładem.

Nach dem Abendessen gingen die Gäste in den Konzertsaal.

Nachdem die Gäste zu Abend gegessen hatte, gingen sie in den Konzertsaal.

1. Nach der Lösung des Problems konnte man den Bau fortsetzen.

.....

2. Nach Beginn der Vorstellung kam nur noch ein Zuschauer.

.....

3. Nach Bestehen des letzten Examens fuhr der Student zu seinen Eltern.

.....

4. Nach der genauen Untersuchung des Unfallortes schleppte man die beschädigten Autos ab.

.....

5. Nach dem langen Spaziergang im Park fühlte sich Herr Fuchs deutlich besser.

.....

1. 5. Futur I

■ Tworzenie czasu Futur I

Czas *Futur I* (czas przyszły) tworzymy przy pomocy czasownika **werden** (uwaga: wzór odmiany znajdziemy w rozdziale 1. 1.) oraz **bezokolicznika** danego czasownika.

Am Freitag werden wir nur 6 Stunden arbeiten. (W sobotę będziemy pracować tylko 6 godzin.)

Er wird euch sicherlich besuchen. (On z pewnością was odwiedzi.)

Am Mittelmeer werde ich mich richtig erholen. (Nad Morzem Śródziemnym naprawdę odpocznę.)

Jeżeli w czasie *Futur I* chcemy użyć dodatkowo **czasownika modalnego**, to przyjmuje on wówczas postać **bezokolicznika** i występuje na samym końcu zdania.

Unsere Kinder werden viel mehr arbeiten müssen. (Nasze dzieci będą musiały pracować o wiele więcej.)

Morgen wirst du früher aufstehen müssen. (Jutro będziesz musiał wcześniej wstać.)

Er wird seine Forschungen nicht fortsetzen können. (On nie będzie mógł kontynuować swoich badań.)

Uwaga: Chcąc wyrazić przy pomocy *Futur I* często spotykany w naszym języku zwrot „będę”, „będzie” itd., trzeba koniecznie unikać aż nadto popularnego błędu. Błąd ów sprowadza się do rozumienia słów „*ich werde*” czy też „*er wird*” jako „ja będę”, „on będzie” itd. Tymczasem zaś prawidłowo sformułowana ww. myśl powinna brzmieć „*ich werde sein*”, „*er wird sein*” itd.

■ Zastosowanie

Przy pomocy czasu *Futur I* możemy wyrazić:

- zamiar dotyczący przyszłości.

Noch in diesem Jahr werden wir dieses Problem lösen. (Jeszcze w tym roku rozwiążemy ten problem.)

Ich bin schon 63 Jahre alt. Ich werde bald in Rente gehen. (Mam już 63 lata. Wkrótce pójdę na emeryturę.)

– **Was machst du denn heute Abend? – Das weiß ich noch nicht. Zuerst werde ich mal etwas Gutes essen, dann...** (– Co porabiasz dzisiaj wieczorem?
– Jeszcze nie wiem. Najpierw zjem coś dobrego, potem...)

- przypuszczenie dotyczące teraźniejszości, czasem także i przyszłości.

– **Wo ist der Chef? – Er wird jetzt in seinem Büro sein.** (– Gdzie jest szef?
– On będzie chyba teraz w swoim biurze.)

– **Warum ist Monika noch nicht da? – Sie wird im Bett liegen und schlafen.** (– Dlaczego nie ma jeszcze Moniki? – /Myślę, że/ leży w łóżku i śpi.)

– **Weißt du vielleicht, ob Tante Elise schon gekommen ist. – Nein, noch nicht. Sie wird noch auf dem Flughafen in Frankfurt sitzen.** (– Wiesz może, czy ciocia Eliza już przyjechała. – Jeszcze nie. /Myślę, że/ siedzi jeszcze na lotnisku we Frankfurcie.)

Er wird schon schlafen, wenn wir nach Hause kommen. (On będzie już spał, gdy przyjdziemy do domu.)

- wezwanie, prośbę sformułowaną z pewnym naciskiem (alternatywa dla trybu rozkazującego).

Du wirst mir gleich mein Eigentum zurückgeben. (Oddasz mi zaraz moją własność.)

Ihr werdet euch noch heute bei eurem Lehrer entschuldigen. (Jeszcze dzisiaj przeprosicie waszego nauczyciela.)

Porównaj:

Gib mir gleich mein Eigentum zurück! (Oddaj mi zaraz moją własność!)
Entschuldigt euch noch heute bei eurem Lehrer! (Przeproście jeszcze dzisiaj waszego nauczyciela!)

■ Zapamiętaj!

Oprócz wyżej opisanych zastosowań *Futur I* niejednokrotnie spełnia rolę naszego czasu przyszłego. Jednakże gdy kontekst sytuacyjny jest jednoznaczny, powinniśmy dla wyrażenia przyszłości używać czasu *Präsens* – por. rozdz. 1. 1.

Ćwiczenia

1. Wpisz czasownik posiłkowy *werden* w odpowiedniej formie.

1. Wann wir endlich gut verdienen?
2. Die Tochter unserer Nachbarn gleich von zu Hause ausziehen.
3. ihr dabei helfen?
4. Ich nie daran teilnehmen.
5. Herr Schneider, Sie vielleicht heute Abend in der Oper sein?
6. Alle Beamten noch in diesem Jahr eine Gehaltserhöhung bekommen.
7. du uns noch besuchen?
8. Darauf ihr lange warten müssen.
9. Katja noch im Juni ihr letztes Examen ablegen.
10. Frau Bergson in dieser Woche nicht mehr kommen.

2. Napisz poniższe zdania w czasie *Futur I*.

1. Wir spielen erst am Sonntag.
.....
2. Die Chefin ist im Konferenzraum.
.....
3. Die Konferenz findet im Mai statt.
.....

4. Ich bleibe ungefähr 2 Wochen in Hamburg.

.....

5. Unsere Nachbarn bauen ihr Haus schon über 6 Monate.

.....

6. Meine Oma kauft sicherlich kein Haustier mehr.

.....

7. Ihr braucht bestimmt noch ein bisschen Geld.

.....

8. Anna ist wohl krank.

.....

9. Für dich haben sie immer Zeit.

.....

10. Nächsten Sommer verbringen wir in Italien.

.....

11. Im Herbst besuchen wir euch in Berlin.

.....

12. Zuerst muss ich ein gutes Schnitzel essen.

.....

13. Die beiden sind noch im Büro.

.....

14. Kannst du uns helfen?

.....

15. Wann renoviert ihr euer Haus?

.....

3. Wyraż przypuszczenie zgodnie z przykładem.

Wo ist Herr Kramer? (noch, sein, in seinem Büro)

Herr Kramer/Er wird noch in seinem Büro sein.

1. Und was macht Sonja? (wohl, sitzen, bei ihrer Freundin)

.....

2. Warum ist Stefan noch nicht da? (sicherlich, wieder, spielen, Karten, mit seinen Bekannten)

.....

3. Wo ist Katja? (noch, sprechen, mit ihren Kunden)

.....

4. Weißt du vielleicht, was Karl und Monika machen? Ich habe die beiden ziemlich lange nicht mehr gesehen. (noch, reisen, durch Italien)

.....

5. – Warum ist Nadja nicht gekommen? – Sie hat sich heute schlecht gefühlt. (wohl, sein, beim Arzt)

.....

6. Warum verhält er sich neulich so geheimnisvoll? (wahrscheinlich, in einigen Tagen, verlassen, unsere Firma)

.....

7. Wo kann meine Brieftasche sein? (liegen, immer noch, auf deinem Schreibtisch)

.....

8. Was ist los mit ihnen? Warum spielen sie so schlecht? (haben, heute, wahrscheinlich, einen schlechten Tag)

.....

9. Wo ist Frau Schneider? (wohl, aufräumen, wieder, ihre ganze Wohnung)

.....

10. Warum fährt er nicht mit seinem Auto? (sein, wieder kaputt, wohl)

.....

- 4.** Zastąp zdania w trybie rozkazującym odpowiednimi sformułowaniami zbudowanymi przy pomocy *Futur I*.

1. Mach gleich deine Hausaufgaben!

.....

2. Wasch dir Hände vor dem Frühstück!

.....

3. Dankt eurem Freund für die Hilfe!

.....

4. Räumt euer Zimmer auf!

.....

5. Schreib den Brief an deine Schwester!

.....

6. Bereiten Sie Kaffee für unseren Gast vor!

.....

7. Geht heute nicht in die Disco!

.....

8. Drehen Sie das Radio etwas leiser!

.....

9. Parken Sie sofort Ihr Auto um!

.....

10. Erzähle uns die ganze Geschichte!

.....

- 5.** Przekształć zdania napisane w czasie *Perfekt* na zdania w czasie *Futur I*. Nie zapomnij wprowadzić koniecznych zmian.

Przykład: *Gestern habe ich meiner Mutter nicht geholfen. Heute werde ich ihr helfen.*

1. Gestern haben wir schlecht gespielt.

.....

2. Vorige Woche hat er seine Pflichten nicht erfüllt.
.....
3. Gestern ist sie in den falschen Zug eingestiegen.
.....
4. Bis gestern hat Rolf die zulässige Geschwindigkeit überschritten.
.....
5. In diesem Monat habe ich zu oft Bier getrunken.
.....
6. Bis heute hat Frau Braun geraucht.
.....
7. Im vorigen Jahr sind wir gar nicht gereist.
.....
8. Am letzten Samstag hat sie dich nicht besucht. (Vielleicht...)
.....
9. Gestern hat Claudia nichts gegessen. (Hoffentlich...)
.....
10. Du hast in der Vergangenheit viele Fehler gemacht. (Hoffentlich...)
.....

1. 6. Futur II

■ Tworzenie czasu Futur II

Formę gramatyczną *Futur II* tworzymy przy pomocy czasownika posiłkowego **werden** i **bezokolicznika czasu przeszłego** danego czasownika. Z kolei bezokolicznik czasu przeszłego to *Partizip Perfekt*² danego czasownika + odpowiedni czasownik posiłkowy (*sein* lub *haben*), np.: *gemacht haben, gelegen haben, bekommen haben, gefahren sein, gereist sein* itd.

² Por. rozdz. 1. 3.

*In zwei Jahren **wird sie ihr Studium abgeschlossen haben.*** (Za dwa lata ona skończy studia.)

*Sie **werden schon nach Hause gegangen sein.*** (Oni już /chyba/ poszli do domu.)

*Alle Kursteilnehmer **werden ihre Bücher gebracht haben.*** (Wszyscy uczestnicy kursu przynieśli swoje książki.)

■ Zastosowanie

Futur II jest czasem funkcjonującym – można rzec – na obrzeżach współczesnego języka niemieckiego, pojawia się bowiem stosunkowo rzadko. Niemniej jednak można dość precyzyjnie określić dwie podstawowe funkcje tej formy gramatycznej. Są to:

- opis (czy raczej prognoza) jakiegoś skończonego zdarzenia z przyszłości.

*Ich **werde den Artikel bis morgen Abend geschrieben haben.*** (Napiszę ten artykuł do jutrzejszego wieczora.)

*In 100 Jahren **werden die Menschen ferne Sternsysteme erforscht haben.*** (Za 100 lat ludzie zbadają odległe systemy gwiazdne.)

*Die Grenzen zwischen den meisten Staaten **werden verschwunden sein.*** (Znikną granice między większością państw.)

Uwaga: W roli tej *Futur II* dzisiaj praktycznie nie występuje. Podobna treść jak w powyższych przykładach wyrażana jest przy pomocy czasu *Perfekt* uzupełnionego odpowiednimi okolicznikami czasu – *bald, morgen, in 4 Tagen, in 100 Jahren* etc. Por. też rozdz. 1. 3. – „Zastosowanie”.

- przypuszczenie dotyczące przeszłości.

*Sie **wird sicherlich ihre Gründe dafür gehabt haben, dich nicht zu besuchen.*** (Ona miała zapewne swoje powody, dla których ciebie nie odwiedza.)

*Sie **wird einen anderen Mann kennengelernt haben.*** (Ona mogła poznać jakiegoś innego mężczyznę.)

*Frau Gruber **wird in ihrem Zimmer gewesen sein.*** (Pani Gruber była /chyba/ w swoim pokoju.)

■ Zapamiętaj!

Chociaż *Futur II* znacznie częściej występuje w drugiej spośród wyżej opisywanych ról (przypuszczenie dot. przeszłości), to i w tej funkcji bywa chętnie zastępowany, tym razem przez czasowniki modalne. Użycie konkretnego czasownika modalnego zależeć tu będzie od stopnia prawdopodobieństwa domniemywanych wydarzeń. I tak przypuszczenia wyrażone w przytoczonych wyżej przykładach można z powodzeniem sformułować następująco:

Sie dürfte sicherlich ihre Gründe dafür gehabt haben. (Ona miała zapewne swoje powody.)

Sie kann einen anderen Mann kennengelernt haben. (Ona mogła poznać jakiegoś innego mężczyznę.)

Frau Gruber könnte in ihrem Zimmer gewesen sein. (Pani Gruber była /chyba/ w swoim pokoju.)

Ćwiczenia

1. Wybierz właściwą możliwość.

1. Die Firma wird alle Materialien
a. bestellt haben b. bestellen haben c. bestellt sein
2. Er wird sich mit seiner Freundin
a. haben getroffen b. getroffen haben c. treffen sein
3. Herr Fuchs wird vorschriftswidrig
a. gefahren hat b. sein gefahren c. gefahren sein
4. Die Menschen werden andere Planeten
a. beherrscht haben b. haben beherrscht c. beherrschen haben
5. Jeder wird wohl schon mal etwas von unserer Firma
.....
a. hören werden b. gehören haben c. gehört haben
6. Sie werden schon vor 2 Wochen nach Brasilien
a. geflogen werden b. gereist haben c. geflogen sein
7. Bis Montag werde ich den Artikel
a. übersetzt werden b. übersetzt haben c. übersetzt sein
8. Sie wird sehr lange mit seinem Bruder
a. telefoniert haben b. hat telefoniert c. haben telefonieren
9. Ilona wird Spaß an ihrer Arbeit
a. gehabt hat b. gehabt haben c. hatte gehabt

10. Am Ende des Monats wird sich, ob meine Entscheidung richtig war.
a. herausgestellt ist b. haben herausstellen c. herausgestellt haben

2. Z rozsypanych wyrazów zbuduj zdania w *Futur II*.

1. bis nächsten April, schreiben, Herr David, seine Doktorarbeit
.....
2. die Physik, werden, zur wichtigsten Wissenschaft
.....
3. am Montag, der Student, bestehen, sein letztes Examen
.....
4. Frau Schön, sicherlich, ihr Flugzeug, erreichen
.....
5. alle E-Mails, bis morgen, schicken, Claudia
.....
6. in 2 Wochen, beenden, unser Chef, seinen Urlaub an der Nordsee
.....
7. bis Freitag, die Lieferung, erfolgen
.....
8. auf Mallorca, das Flugzeug, um 16 Uhr, schon, landen
.....
9. Gisela, telefonieren, mit ihrer Schwester
.....
10. bis dahin, wir, fahren, mindestens noch einmal, in den Urlaub
.....

3. Odpowiedz na pytania zgodnie z przykładem.

Wo waren Karl und Monika? (Hamburg) Sie werden in Hamburg gewesen sein.

1. Warum hat Karl nicht angerufen? (viel zu tun haben)
.....
2. Wo war Monika gestern Abend? (noch einkaufen)
.....
3. Was hat sie mit ihrer alten Wohnung gemacht? (verkaufen)
.....
4. Warum sind sie nicht gekommen? (ihre Pläne besprechen)
.....
5. Warum war Karl so glücklich? (sich endlich mit Monika aussprechen)
.....
6. Warum hat Rolf seine Oma nicht besucht? (Besuch aus London, haben)
.....
7. Warum hat sich Frau Krause gestern verspätet? (im Stau, stehen)
.....
8. Warum ist das Experiment misslungen? (falsche Voraussetzungen, man, annehmen)
.....
9. Was hat Frau Braun mit diesem Bild gemacht? (verkaufen)
.....
10. Warum ist Herr Schneider nicht mit seinem Auto gefahren? (sein, wieder kaputt, wohl)
.....
11. Wie lange haben die Gäste gegessen? (bleiben, zumindest bis 23 Uhr)
.....
12. Was hat Franz mit dem ganzen Geld gemacht? (ausgeben)
.....

13. Warum musste sie wieder ein Bußgeld zahlen? (wieder zu schnell, fahren)
.....
14. Warum ist er nicht zum Zahnarzt gegangen? (große Angst, bekommen, wieder)
.....
15. Wo war dein Bruder gestern? (sitzen, in der Kneipe)
.....

- 4.** Wyraź przypuszczenie odnoszące się do terażniejszości lub przeszłości. W zależności od tego zastosuj w zdaniu *Futur I* lub *Futur II*.

Przykłady: *Für seine Zufriedenheit gibt es vermutlich verschiedene Gründe. Für seine Zufriedenheit wird es vermutlich verschiedene Gründe geben. Wahrscheinlich hat er das Paket schon aufgegeben. Er wird das Paket schon aufgegeben haben.*

1. Monika hatte wohl eine gute Idee.
.....
2. Wahrscheinlich hat sie ein schwieriges Problem gelöst.
.....
3. Eventuell sind sie noch im Restaurant.
.....
4. Sie haben wahrscheinlich ein Rendezvous.
.....
5. Rolf hat vermutlich eine Gehaltserhöhung bekommen.
.....
6. Auf seinem Konto ist wohl jetzt genug Geld.
.....
7. Vielleicht waren die beiden im Theater.
.....
8. Es sieht danach aus, dass diese Aufführung ihnen gut gefallen hat.
.....

9. Heute haben sie wahrscheinlich mehr Arbeit als gestern.
.....

10. Der Neue hat wohl noch nicht mit dem Computer gearbeitet.
.....

1. 7. Test

1. Wybierz właściwe uzupełnienie zdania.

1. Hast du schon dein Zimmer ?

- a. aufgeräumt b. aufräumt c. aufräumen

2. Peter hat uns den Film

- a. erzählen b. erzählt c. erzähltet

3. Hier darf man

- a. geschwommen b. schwimmen c. schwamm

4. Ich mich auf das Examen

- a. vorbereite — b. bereitet vor c. bereite vor

5. Ich muss die ganze Wohnung

- a. renoviert b. renoviert lassen c. renovieren lassen

6. Jemand wird ihnen

- a. helfen b. geholfen haben c. geholfen hat

7. Ich das Wasser schon

- a. habe, gebrauchen b. hatte, gebrauchen c. hatte, gebracht

8. Der Typ wieder zu schnell

- a. wird, gefahren b. wird, sein gefahren c. wird, gefahren sein

9. Ich möchte mir noch das Gesicht

- a. gewaschen haben b. gewaschen sein c. waschen

10. Sie jetzt mit ihrer Schwester

- a. wird, telefonieren b. wird, telefoniert c. hat, telefonieren

11. Ich habe den Artikel
a. übersetzen b. übersetzt c. übergesetzt
12. Man die Reisepässe kontrolliert.
a. ist b. hat c. sind
13. Die Beamten ziemlich schnell.
a. ging b. schliefen c. gingen
14. Darüber werden wir noch
a. gesprochen müssen b. sprechen müssen c. müssen sprechen
15. Dort man sich richtig
a. kann erholt b. könnt erholen c. kann erholen
16. Du noch heute Frau Rosenstein
a. sollst, anrufen b. sollst, anrufen werden c. sollst, anrufen
17. Man möglichst schnell mit dem Rauchen
a. muss, aufhören b. musst, aufhören c. muss, aufhören werden
18. Der Dieb rasch
a. ist, verschwinden b. hat, verschwunden c. war, verschwunden
19. Wo du so lange gewesen?
a. hast b. bist c. wirst
20. Das Kind ist schnell
a. eingeschlafen b. verschlafen c. aufwachen
21. Deine Entscheidung uns
a. hat, überrascht b. hattet, überrascht c. hatte, überraschen
22. Ich noch
a. muss, einkaufen
gegangen b. muss, einkaufen
gehen c. muss, gehen
eingekauft
23. Sie Ihre Gründe dafür gehabt haben.
a. wurden b. werden c. waren

24. Das Auto plötzlich stehen
a. ist, bleibt b. wart, geblieben c. ist, geblieben
25. Wann das Schuljahr ?
a. hat, begonnen b. ist, begonnen c. hat, begonnen

2. Napisz poniższe zdania w podanych w nawiasie czasach.

1. Es regnet. (Präteritum)
.....
2. Karl ist im Büro. (Futur I)
.....
3. Wir sind viel gewandert. (Präsens)
.....
4. Das Auto ist langsam gefahren. (Präteritum)
.....
5. Man wird hart arbeiten. (Präteritum)
.....
6. Schreibst du den Brief? (Perfekt)
.....
7. Mit wem tragt ihr euch? (Perfekt)
.....
8. Wir gingen die Küste entlang. (Plusquamperfekt)
.....
9. Ich lasse das Fenster offen. (Perfekt)
.....
10. Katja hat dich für einen begabten Musiker gehalten. (Präsens)
.....
11. Er nimmt immer seinen Regenschirm mit. (Präteritum)
.....

12. Spielt ihr am Samstag Fußball? (Futur I)

.....

13. Es war warm. (Perfekt)

.....

14. Wann kommt der Zug an? (Plusquamperfekt)

.....

15. Ich sammelte Briefmarken. (Präsens)

.....

16. Herr Fuchs vergisst seinen Reisepass. (Perfekt)

.....

17. Du schiffst zu lange. (Präsens)

.....

18. Es wurde dunkel. (Perfekt)

.....

19. Habt ihr irgendwo meinen Füller gesehen? (Präsens)

.....

20. Wo haben die Zeitungen gelegen? (Präteritum)

.....

21. Rolf stand lange im Stau. (Futur II)

.....

22. Du kannst ihnen helfen. (Perfekt)

.....

23. Sie ließ ihr Fahrrad vor dem Haus stehen. (Perfekt)

.....

24. Sandra hat ihre letzte Prüfung bestanden. (Futur II)

.....

25. Er hatte wieder sein Haar schneiden lassen. (Präteritum)

.....